

BİR BAKIŞTA

Bir bakışta 2024 yılı 3. Sayı

Değerli meslektaşlarımız,

Dergimizin bu sayısında, ilgiyle okuyup yararlanacağınızı umduğumuz, oftalmolojinin çeşitli alanlarına yönelik 6 özgün araştırma makalesi, 1 derleme ve 3 olgu sunumu yer almaktadır.

Lazer destekli in situ keratomileusis (LASİK), en sık uygulanan, etkin ve güvenli bir refraktif cerrahi yöntemdir. Kornea dokusunun çıkarılması nedeniyle, tüm ekzimer lazer işlemlerinde kornea biyomekanikliği işleminden etkilenir. Post-LASİK ektazi (PLE), refraktif aberasyon ve ciddi görme kaybına neden olan korneanın progresif incilmesi ve dikleşmesi ile karakterizedir. Tanrıverdi ve ark. tarafından, PLE gelişen 16 hastanın 26 gözü modifiye Girit protokolü (kombine transepitelyal fototerapötik keratektomi ve hızlandırılmış korneal kollajen çapraz bağlama) yöntemiyle tedavi edilmiş, görsel, refraktif, tomografik, aberrometrik sonuçlar ve nokta saçılma fonksiyonu (NSF) preoperatif ve tedaviden 6, 12 ve 24 ay sonra değerlendirilmiştir. PLE hastalarında modifiye Girit protokolü tedavisinin, 24 aylık takip boyunca görsel stabilizasyon ve topografik parametrelerde önemli düzeyde iyileşme sağlayabilen, etkili ve güvenli bir tedavi seçeneği olduğu belirtilmiştir (Bakınız sayfa 120-126).

Fabry hastalığı (FH), nadir görülen X'e bağlı lizozomal depo hastalığıdır. Alfa-galaktosidaz A enziminin (α -Gal) yokluğu veya eksikliğine bağlı glikosfingolipid metabolizmasının bozulması ile karakterizedir. FH'de kardiyopati, nöropati ve serebrovasküler hastalıklar morbidite ve mortaliteyi artıran en ciddi klinik bulgulardır. Oftalmolojik tutulum FH'de oldukça sık görülmesine ve hastalığın erken belirtileri arasında yer almasına rağmen sıklıkla gözden kaçmaktadır. Korkmaz ve ark.'nın, Türkiye'deki üçüncü basamak bir göz kliniğine başvuran FH tanılı hastaların oftalmolojik bulgularını değerlendirmeyi amaçladıkları prospektif, kesitsel çalışmaya, tanısı klinik bulgular, genetik analiz ve biyokimyasal değerlendirmeye dayanılarak konulan 15 hastanın 30 gözü dahil edilmiş, FH'nin en karakteristik oftalmolojik bulgusu olarak kabul edilen kornea vertisillata hastaların yaklaşık üçte birinde saptanmamış, FH'nin bir diğer iyi bilinen oftalmolojik bulgusu olan katarakta da hastaların yalnızca %26,6'sında rastlanılmıştır. Göz hekimleri arasında FH ile ilgili bulgular ve görülme sıklığı hakkında farkındalığın erken ve doğru tanıda yardımcı olabileceği vurgulanmıştır (Bakınız sayfa 127-132).

Blefaroptoz ve dermatoşalazisli hastalarda konjonktiva-Müller kas rezeksiyonu (KMKR) ve blefaroplasti ameliyatları sonrası gözyaşı oksidatif stres düzeyleri ve gözyaşı filmi fonksiyonlarındaki değişiklikleri incelemeyi amaçlayan Sert ve ark.'na ait prospektif çalışmaya, 32 sağlıklı kontrol ve blefaroptoz veya dermatoşalazisli 62 hasta dahil edilmiş, 20 göze KMKR ameliyatı, 42 göze üst blefaroplasti ameliyatı uygulanmış, ameliyat öncesi ve ameliyat sonrası 1. ve 6. aylarda, enzim bağlantılı immüno-sorbent testi ile gözyaşı oksidatif stres belirteçlerinin (8-2'-deoksiguanozin [8-OHdG] ve 4-hidroksi-2-nonenalhidroksi [4-HNE]) düzeyleri belirlenmiş ve gözyaşı filmi fonksiyonları değerlendirilmiştir. Dermatoşalazis veya blefaroptozisi olan hastaların gözyaşı filminde oksidatif stres belirteçlerinin sağlıklı kontrollere göre daha yüksek olduğu, blefaroplasti ve KMKR'nin postoperatif 1. ve 6. ayda Schirmer ve oküler yüzey hastalık indeksi skorlarında herhangi bir farklılığa neden olmazken KMKR'nin geçici bir süre için gözyaşı kırılma zamanında azalmaya ve gözyaşı oksidatif stres belirteçleri seviyelerinde artışa neden olduğu gösterilmiştir (Bakınız sayfa 133-139).

Nörofibromatozis tip 1 (NF-1), 17p11.2 kromozomu üzerinde bulunan nörofibromin geninde meydana gelen delesyon veya mutasyonlara bağlı olarak ortaya çıkan, otozomal dominant geçişli bir hastalıktır. Vücudun çeşitli bölgelerinde gelişebilen sinir tümörleri, deride pigmentasyon değişiklikleri (sütlü kahve lekeleri, koltuk altında veya kasıkta çillenme), vasküler anomaliler, kemik lezyonları (psödoartroz, sfenoid kanat hipoplazisi) gibi çeşitli bulgularla karakterize olan NF-1'de göz tutulumu da sık görülmektedir. Ulusal Sağlık Enstitüsü tarafından belirlenen NF-1 tanı kriterleri arasında oftalmolojik bulgular olarak iriste iki veya daha fazla sayıda Lisch nodülü varlığı ve optik sinir gliomu yer almaktadır. Optik koherens tomografi (OKT) veya kızılötesi reflektans (KR) görüntüleme "parlak, yama şeklinde nodüller" şeklinde tanımlanan en az iki adet koroidal anomali varlığının da NF-1 için bir tanı kriteri olarak kullanılması önerilmiştir. Koroid düzeyindeki bu lezyonlar, hamartomatöz nodüller olup "Yasunari nodülleri" olarak da tanımlanmaktadır. Ahmadova ve ark. "Nörofibromatozis Tip 1 Olgularında Koroid Nodüllerinin Multimodal Görüntüleme Özellikleri ve Tanı Değeri" başlıklı retrospektif çalışmalarına, 27 hastanın 54 gözü dahil edilmiş, Yasunari nodüllerinin NF-1 olgularında sık izlendiği, multimodal görüntüleme teknikleriyle ve özellikle KR görüntüleme ile kolaylıkla saptanabildiği tespit edilmiştir. Koroid nodüllerinin Lisch nodüllerinin ortaya çıkmasından önce görülebilmesi nedeniyle Yasunari nodüllerinin NF-1 tanısındaki önemine dikkat çekilmiştir (Bakınız sayfa 140-148).

Retinal venöz sistemin trombus ile tıkanması sonucu ortaya çıkan retinal ven tıkanıklıklarında (RVT) en sık görülen etiyolojik faktör arteriyel-venöz bileşkede aterosklerotik retinal arterlerin venlere uyguladığı kompresyondur. RVT için risk faktörleri arasında ileri yaş, diabetes mellitus, hipertansiyon, aterosklerotik damar hastalığı ve glokom bulunmaktadır. $\ln \ln(\text{açlık TG [mg/dL]} \times \text{açlık plazma glükozu [mg/dL]/2})$, formülü ile hesaplanan trigliserit

BİR BAKIŞTA

glikoz (TyG) indeksi kardiyovasküler hastalıklarda aterosklerozun bir belirteçidir. Katipoğlu ve Turan'ın TyG indeksi ile RVT arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlayan, olgu kontrollü gözlemsel çalışmasına, RVT tanılı 387 hasta (181 kadın ve 206 erkek) ve kontrol grubu olarak 115 hasta (61 kadın ve 54 erkek) dahil edilmiş, TyG indeksi değeri RVT grubunda ($8,9 \pm 0,7$), kontrol grubuna ($8,8 \pm 0,6$) göre daha yüksek ($p=0,04$) bulunmuş, basit bir hesaplama ile elde edilen TyG indeksinin yüksek RVT riski taşıyan bireyleri belirlemek ve tedaviyi erken başlatmak için güvenilir bir göstere olabileceği ileri sürülmüştür (Bakınız sayfa 149-152).

Malik ve Moin'in, karotiko-kavernöz fistül tanılı, dijital subtraksiyon anjiyografi ve takiben endoarteryel balon embolizasyon uygulanan 18 hastaya ait kayıtların retrospektif olarak değerlendirildiği çalışmalarında, bu yöntemin özellikle zamanında gerçekleştirildiğinde güvenli, basit ve etkinliği kanıtlanmış bir yöntem olduğu belirtilmiştir (Bakınız sayfa 153-158).

Doku mühendisliği (DM), biyomühendislik, biyomedikal mühendisliği ve malzeme bilimleri ile birlikte hücreleri ve uygun fizyolojik faktörleri kullanarak hasarlı doku ve organları tedavi etmeyi, onarmayı veya değiştirmeyi amaçlamaktadır. DM çalışma alanları ayrıca hastalık modelleri geliştirme, hücreler için doku iskeleleri oluşturma ve aktif ilaç bileşenlerini dokulara ulaştırmayı kapsar. Gözün kolay ulaşılabilir ve mühendislik uygulamalarına yakın bir organ oluşu, DM'nin oftalmolojide kullanımının önünü açmıştır. Utine ve Güven, bu sayıdaki derlemelerinde, DM'nin oftalmolojideki kullanım alanlarını güncel literatürün ışığında detaylı bir şekilde okuyuculara aktarmıştır (Bakınız sayfa 159-169).

Iridokorneal endotelial sendrom (IKE), korneal endotel hücrelerinin çoğalarak iridokorneal açıya ve iris üzerine göç etmesi ile seyreden bir hastalık grubudur. Chandler sendromu, progresif iris atrofisi ve Cogan-Reese sendromunu içeren üç klinik varyantı mevcuttur. IKE sendromunda, anormal çoğalan endotel hücreleri iridokorneal açı ve periferik iris üzerinde bir zar oluşturur ve bu zar periferik ön sineşiye ve irisi periferik çekmesine bağlı olarak pupil bozukluğuna, göz içi basınç (GİB) yüksekliğine, kornea dekompsasyonu ve kornea ödeme neden olabilmektedir. Güler Canözer ve ark., görme azlığı ve GİB yüksekliği nedeni ile başvuran 3 kadın hastaya ait in vivo konfokal mikroskopi (İVKM) ve ön segment optik koherens tomografi (ÖS-OKT) bulgularını sunarak, özellikle kadın hastalarda tek taraflı GİB yüksekliğine eşlik eden pupil çekikliği ve kornea ödemi olması durumunda IKE sendromundan şüphelenilmesi gerektiğine, İVKM ve ÖS-OKT'nin IKE sendromunda epitel özelliği gösteren endotel hücrelerinin anormal yapısını ve ön segment dokularına göçünü gösteren tanı için faydalı non-invaziv görüntüleme yöntemleri olduğuna dikkat çekmiştir (Bakınız sayfa 170-174).

Kayabaşı ve ark., sağ gözde iki haftadır süren görmeye kademeli azalma şikayeti ile başvuran, akciğer kanseri nedeniyle kemoterapi, radyoterapi ve koronavirüs hastalığı 2019 enfeksiyonu öyküsü olan, 78 yaşındaki erkek hastada, sağ gözde çoklu, sarımsı-beyaz retinit odakları, vasküler dolgunluk ve arka kutuptan perifer retinaya doğru dağılım gösteren intraretinal kanamalar tespit etmiştir. Hastaya endojen endoftalmi tanısı konarak intravitreal vankomisin, seftazidim, klindamisin ve deksametazon enjeksiyonu yapılmış, vitreus kültüründe *Aspergillus lentulus* varlığı gösterilerek intravitreal amfoterisin-B ve vorikonazol enjeksiyonları ile sistemik amfoterisin-B, vorikonazol, posakonazol ve mikafungin tedavisi uygulanmıştır. Takip sırasında oluşan regmatojen retina dekolmanı nedeniyle vitreoretinal cerrahi yapılmış ancak retinanın yatışık olmasına karşın, ağırlı kırmızı göz gelişmesi üzerine enükleasyon yapılmak zorunda kalmıştır. Histopatolojik incelemede ise, nörosensöryel retina altında metastazla uyumlu atipik skuamöz hücreler saptanmıştır. Yazarlar bu olguyu sunarak, oküler semptomları olan her immüno-suprese hastada hızla yapılan göz muayenesinin yaşamsal önem taşıdığına, bu hastalarda endojen endoftalmi etkeninin mantar türleri olabileceğinin akıldan tutulması gerektiğine vurgu yapmışlardır (Bakınız sayfa 175-179).

Travmatik yaralanmalarda beyin omurilik sıvısı (BOS) fistülü çeşitli nedenlerle gelişebilir. En sık rinore ve otore olarak ortaya çıkar, ancak özellikle doğrudan göz travması olan hastalarda nadiren okülore görülebilir. Akbulut ve Bolat, sol göz kapağından köpek ısırması nedeniyle üçüncü basamak merkezine sevk edilen, ilk değerlendirmede göz kapağında ödem ve enflamasyona sekonder lakrimasyon artışı saptanan, takipte ters Trendelenburg pozisyonunda ve Valsalva manevrası ile berrak akıntının arttığı gözlenmesi üzerine yapılan halo sign ve betatransferrin testinin pozitif gelmesi üzerine BOS fistülü tanısı konan, kaş üstü insizyon ile supraorbital kraniotomi yapılarak dura yırtığının primer olarak onarılıp ardından galea grefti ve fibrin yapıştırıcı ile desteklenen 4 yaşındaki çocuk olguyu sunarak penetran orbita travmalı hastalarda okülorenin lakrimasyon ile karışabileceğini, BOS fistülünün göz önünde bulundurulması gerektiğini bildirmişlerdir (Bakınız sayfa 180-182).

Bu yılın üçüncü sayısındaki makalelerin ilginizi çekip, hekimlik pratiğinizde yol gösterici olacağını umuyoruz.

**Saygı ve sevgilerimizle,
Editöryel Kurul Adına
Dr. Özlem Yıldırım**